

UiO • **PluriCourts** – The Legitimacy of the International Judiciary
University of Oslo

Uavhengige klageorgan i miljø saker og tilgang til effektive rettsmidler i miljø spørsmål

Foreningen Grunnloven § 112, seminar «Har naturen rettssikkerhet i Norge?», Oslo 25. oktober 2023

Ole Kristian Fauchald

PLURI
COURTS

Established by
the Research Council
of Norway

ff Norwegian
Centre of
Excellence

Norske myndigheters syn på tilgang til domstol

... the costs of bringing a case to court will depend on the legal procedure involved and the time a case is expected to take. For a case brought before a district court, the standard court fee is NOK 4300 (€474) for a **one day hearing**. It is only in special cases that a main hearing is stipulated to last for more than one day. The Party concerned also submits that costs for legal assistance may also be incurred, although in this case the **communicant's professional back-ground** ... indicates that legal assistance might not be needed. It adds that for claimants that are in need of legal assistance, **possibilities for free legal aid** exist. Furthermore, if the claimant in a court action is **successful**, he/she is **entitled to full compensation** for his legal costs from the opposite party. The Party concerned also notes that if the claimant is **not successful**, the **court can exempt him/her from liability** for legal costs in whole or in part if weighty grounds justify an exemption, for instance if there was justifiable cause to have the case heard because of uncertainty.

Perspektivet til en potensiell saksøker

- Tidsbruk: Statistikk fra 2022:
 - Sivil sak for tingrett, gjennomsnitt 5,6 måneder
 - Ankesak, gjennomsnitt 5,6 måneder
 - Høyesterett, 6,3 mnd
 - Full behandling: ca 17,5 mnd. I tillegg kommer saksforberedelse på alle tre nivåer. Sjørdalen-saken 26 mnd
- Økonomisk risiko: Sjørdalen-saken
 - Tingretten to dager, saksøkere dømt til 166' til staten
 - Ankesak tre dager, staten dømt til 1,5 mill til saksøkerne (staten krevde saksomkostninger dekket)
 - Høyesterett avvist, staten dømt til 94' til saksøkerne
 - Total risiko: full behandling av ankesak og avvist i HR: 3,2 mill.! full behandling i HR 4 mill.?

Hva vet vi om praksis i domstolene?

- Mangel på statistikk (og forskning)
- Innenfor miljørett: få sivile saker, særlig fra miljøorganisasjoner – hvordan telle sakene?
- Ikke forskning på hva sakene generelt koster organisasjonene og hvordan det går med dem
 - Men indikasjoner på at kostnadsrisiko er et helt vesentlig moment
- Sammenlignet med andre nordiske land: Norge kommer ut på bunn, men gammel undersøkelse og spørsmål om det er tilfredsstillende sammenligningsgrunnlag

Hva vet vi om praksis hos Sivilombudet?

- Litt statistikk fra 2022:
 - 4006 klager avsluttet
 - 64 % avvist eller ikke behandlet. Av de resterende 36 % ble 20 % konkludert med at det ikke var grunn til kritikk, 13 % ordnet med løfte om ny vurdering fra forvaltningen, 3 % avsluttet med kritikk
- Saksbehandlingstid og oppfølging overfor offentlige organer
 - Saksbehandlingstid for saker tatt opp med forvaltningen: 126 dager
 - Store forskjeller, inkluderer saker løst ved telefonhenvendelser
 - [Min sak om dokumentinnsyn](#) tok nesten 2 år og 5 mnd

Praksis hos Riksrevisjonen

- Instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 9: «fremskaffe relevant informasjon til Stortinget om iverksettelse og virkninger av offentlige tiltak e.l., herunder om: ... f) forvaltningen gjennomfører vedtatt miljøpolitikk slik at prinsippet om bærekraftig utvikling og god forvaltning av naturressursene etterleves.»
- Av 419 rapporter fra og med stortingssesjonen 1998-99 til og med september 2023 var 57 relevante for miljøforhold (bred definisjon av potensiell relevans!)
- Høyt antall men svak sikring av etterlevelse

Retten til domstolsprøving, Århuskonvensjonen

- Miljøinformasjon og beslutningsprosesser, art. 9.1 og 9.2:
 - Tilgang til «court of law» eller «another independent and impartial body established by law»
 - Bindende avgjørelser, omfatter også prosessuell lovlighet («procedural legality»)
- Andre miljøsaker art. 9.3:
 - «access to administrative or judicial procedures to challenge acts and omissions by private persons and public authorities which contravene provisions of its national law relating to the environment»
- Generelle krav art. 9.4:
 - «adequate and effective remedies, including injunctive relief as appropriate, and be fair, equitable, timely and not prohibitively expensive»

Noen generelle tankekors

- **Forvaltningsklage**
 - Uavhengig overprøving?
 - Departementenes vedtak – regjering eller Sivilombudet?
 - Mer effektivt klagesystem v/ innsyn i miljøinfo fra private(?)
- **Sivilombudet**
 - Stor skjønnsmyndighet mht oppfølging av saker
 - Offentlige myndigheter får alltid siste ord
- **Riksrevisjonen**
 - Lukket prosess, stor fleksibilitet i oppfølging
- **Århuskonvensjonens etterlevelseskomite**
 - Betydningen av innholdet i «kommunikasjonen»
 - Staten får alltid siste ord
 - Tidbruk (fire år i min sak)